

УДК 273.13(0.044) : 271 «1772/1775»

С 79

Юрій СТЕЦИК

**ЦИРКУЛЯРНІ ЛИСТИ ПРОТОІГУМЕНА
ОНУФРІЯ БРАТКОВСЬКОГО ЯК ДЖЕРЕЛО
ДО РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ЖИТТЯ ЧЕРНЕЦТВА
(1772 – 1775 рр.)**

Розглянуто археографічні публікації листування василіан. Подано історіографічний огляд дослідження постаті Онуфрія Братковського. Узагальнено біографічні відомості про життєвий шлях до духовного покликання від послушника до протоігумена. Представлено джерелознавчу характеристику циркулярних листів. Проведено аналітичну критику джерел: час, місце, авторство написання листів. Окреслено мету та завдання поширення епістолярної документації провінційним управлінням. Визначено основні проблемні питання, які відображені в офіційному справочинстві протоігумена.

Ключові слова: циркулярний лист, протоігумен, Святопокровська провінція, монах, обіти, епітимія.

Постановка проблеми. Сьогодні, коли спостерігається процес розбудови василіанських монастирів, постає необхідність звернутися до історичних витоків цих обителей. Зауважимо, що не всі відроджені сучасні чернечі осередки представлені науковими дослідження з історії та культури монастирів. Відповідно актуальною постає проблема: поряд зі створенням матеріальної бази для функціонування обителей, мало би відбуватися запровадження давніх духовних практик. Відомості про них можемо почерпнути із багатющої архівної колекції Василіанського Чину, який незабаром відзначатиме 400-річний ювілей своєї подвижницької праці. Одним із видів цієї документальної спадщини, яка по-

требує вивчення та запровадження до наукового обігу, є офіційне листування протоігуменів Святопокровської провінції Чину Святого Василя Великого (надалі ЧСВВ). Адже саме ці джерела значною мірою пояснюють особливості укладу аскетичного життя монахів на переломі двох світоглядних епох Бароко та Просвітництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Якщо постать протоігумена Онуфрія Братковського була об'єктом дослідження у церковній історіографії міжвоєнного та сучасного періодів розвитку історичної науки, то його документальна спадщина так і не стала предметом спеціального вивчення [8; 9]. Зокрема, науковий осередок отців-василіан, що сформувався у Римі після Другої світової війни, започаткував серію археографічних видань. До них увійшло листування василіан із канцелярією Римського Папи, що збереглося у Ватиканському архіві. Однак отцям Атанасію Великому та Порфирію Підручному (ЧСВВ) вдалося впорядкувати та видати тільки два томи листування василіан із Римським Престолом. Опубліковані листи охоплюють хронологічно 1601 – 1760 рр. [IV]. Поза увагою археографів залишилися циркулярні листи протоігуменів Святопокровської провінції (1770 – 1780 рр.), тож вважаємо за необхідне ввести їх до наукового обігу.

У статті ставимо *мету* подати джерелознавчу характеристику циркулярних листів як одного із різновидів офіційної документації та розглянути життєпис протоігумена Онуфрія Братковського для визначення його внеску у розбудову Василіанського Чину. Відповідно одним із основних *завдань* є проаналізувати заходи, які рекомендував провести протоігумен для вдосконалення аскетичного життя. Пропонуємо розглянути розпорядження провінціала на підставі циркулярних листів, які видавалися щорічно впродовж 1772 – 1775 рр. та доповнювали один одного. У додатках до статті подаємо мовою оригіналу (старопольська із фрагментами лагинських зворотів) один із циркулярних листів протоігумена від 29 червня 1774 р., який, на наш погляд, найрепрезентативніше розкриває адміністративну діяльність Провінційної Управи та Капітули Василіанського Чину.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо передусім біографічні відомості про автора циркулярних листів – протоігумена Онуфрія Братковського. Світське ім'я – Георгій, син Марії та

Івана. Батько походив із дрібношляхетського роду Братковських гербу Свинка, будучи Помор'янським мечником та Журавинським дідичем (власником). Народився 10 березня 1722 р. на землях Перемишльської землі. Закінчив клас риторики у Перемишльській колегії отців-єзуїтів. 15 лютого 1742 р. вступив до чернецтва в Добромилі. Після випробовувань у новіціаті 2 травня 1743 р. склав чернечі обіти промеса, після чого був відправлений до Гощі на студії з риторики. У серпні 1745 р. скерований до Браунсберга (сьогодні Бранєво, Польща) для проходження філософських та теологічних студій. Через п'ять років повернувся зі студій на терени провінції. 29 червня 1750 р. отримав іерейські свячення із рук львівського владики Лева Шептицького. Після свячень скерований до Гощі для викладання риторики. Із серпня 1751 р. – проповідник у Львівській ставропігійній церкві. У серпні 1753 р. – вікарій у Крехові, а в квітні наступного року – вікарій в Уневі. 3 липня 1757 р., впродовж п'яти років, – ректор монастирської школи у Шаргороді та управитель монастиря. 3 вересня 1762 р. – ігумен у Добромилі. На провінційній капітулі у Білостоці (жовтень 1763 р.) обраний секретарем Чину та відправлений до Почаєва. Після смерті протоархимандрита Іпатія Білинського залишався протоконсультором Чину. На Берестейській капітулі (1772) обраний провінціалом (протоігуменом) Святопокровської провінції. В цьому ж 1772 р. польський король Станіслав Август Понятовський надав о. Онуфрію архимандрію в Уневі, на яку отримав свячення після видання інституційного декрету (6 березня 1773 р.). На Унівській капітулі (1776) обраний протоігуменом вдруге, однак відмовився від титулу архимандрита, залишившись ігуменом Унівського монастиря. Помер 26 лютого 1790 р. в Уневі [5, 36].

За характеристикою о. Йосафата Скрутеня (ЧСВВ), отець Онуфрій Братковський був людиною ученою, досвідченою та працюючою. Пильно дбав про дисципліну та чернече життя в монастирях. Провів урочисту коронацію чудотворного образу Божої Матері в Почаєві (8 вересня 1773 р.), під час якої виголосив промову латинською мовою. За врядування австрійського імператора Йосифа II та імператриці Марії Терези піклувався про збереження монастирів та їх прав. За його клопотанням фундовано новий монастир у Дрогобичі (1774 – 1775). Видав цілу низку циркулярних листів, як друкованих, так і рукописних, меморіалів,

розпоряджень, які відображують період його управління Святопокровською провінцією [8, 415].

То чим є циркулярні листи як один із різновидів ділового офіційного справочинства? Циркуляр (лат. *Circularis* – круговий) – лист, направлений одним автором (у нашому випадку протоігуменом) групі адресатів (настоятелям монастирів провінції, на яку поширювалася юрисдикція протоігумена). На відміну від розпоряджень, які спрямовані на розв’язання конкретних справ, циркуляри зазвичай мали загальний, рекомендаційний характер. Циркулярні листи призначалися для доведення протоігуменом до відома настоятелів монастирів розпорядження Провінційної Управи та Капітули, а також практичні рекомендації щодо їх виконання. Крім того, ці листи видавалися з метою нагадування монахам про необхідність постійного виконання правил та Конституцій Василіанського Чину [1, 38].

Тож які рекомендації наводить протоігумен Онуфрій Братковський у виданих ним циркулярних листах? Опрацюючи книгу вхідної документації канцелярії Уманського василіанського монастиря (друга половина XVIII – перша половина XIX ст.), нам вдалося виявити та опрацювати копії чотирьох циркулярних листів згаданого провінціала, які видані в різних місцевостях та в різний час (Коржівці, 2 вересня 1772 р., Крехів, 30 липня 1773 р., Унів, 29 червня 1774 р., Загайці, 21 вересня 1775 р.) [1]. Написання листів у різних місцевостях свідчить: протоігумен регулярно проводив візитаційні оглядини підвладних йому монастирів і на підставі побаченого видавав реформаційні декрети, які були спрямовані на усунення недоліків у чернечих спільнотах (зокрема, вказував шляхи щодо вдосконалення аскетичного стилю життя насельників обителів). На підставі узагальнень цих декретів укладав інформаційні повідомлення для всіх ігуменів монастирів Святопокровської провінції. Тож розглянемо тематику цих інформаційних рекомендацій.

За розпорядженням протоігумена генеральні Конституції останньої капітули потрібно було надрукувати у Почаївській друкарні польською і латинською мовами та поширити серед монастирів провінції. Ці Конституції мали перечитуватися та коментуватися монахам щосуботи після прослуховування частини правил св. Василя Великого.

Основний акцент робився на виконанні ченцями духовних практик. Кожного брата зобов'язували щомісяця відбути один молебень, акафіст до Богородиці, а отці – відправити по два читані богослужіння в наміренні розвитку провінції. По монастирських храмах щороку у вересні мали відправлятися по одному парастасу за померлих та співаному богослужінню за здоров'я ченців, які мешкали на території Святопокровської провінції. Щоденно впродовж року мали відправлятися молебні «За всіх ти молишся». На старих та немічних монахів накладався обов'язок молитися за чернечі покликання та за тих, хто вже став аскетом. Також потрібно було відправляти регулярні Богослужіння за живих та померлих світських ктиторів, які своєю щедрістю спричинилися до побудови та розвитку монастирів. Усі відправлені літургії необхідно було фіксувати в окрему книгу монастирської канцелярії, бо під час проведення візитації делегована комісія проводила її ревізію [I, 41].

Для посилення дисциплінування чернецтва Провінційна Управа своїми розпорядженнями запровадила практику надання настоятелями монастирів листів-маршрутів для монахів, які переміщалися із однієї обителі до іншої з метою виконання нових обов'язків. У другій половині XVIII ст. часто практикувалося змінювати особовий склад насельників монастирів для того, щоб вони не звикали до сталого місця проживання (тобто, відчували себе тимчасовими мешканцями на землі) та поспішали виконувати покладену на них духовну місію. Завдяки мобільності чернецтва зникала надмірна прив'язаність до матеріальних речей та відбувалося залучення ченців до різних видів діяльності: душпастирської, місійної, реколекційної, катехитичної, освітньої тощо [4, 345]. Протоігумен зобов'язував настоятелів зібрати та прислати відомості про ченців до провінційної канцелярії для укладення каталогу монахів, які проживали на території Святопокровської провінції [I, 42]. Започатковане за урядування Онуфрія Братковського укладення таких щорічних каталогів надавало можливість провінційному управлінню простежити динаміку переміщення монахів із однієї обителі до іншої, тобто, було спрямоване на контролювання міграційних процесів чернецтва [II, III].

У своїх листах протоігумен неодноразово нагадував монахам про необхідність дотримуватися складених ними чернечих обітів

(чистоти, убогості, послуху та проживання в спільноті). Заборонялися свавільна поведінка та пиття «трунких напиків», які наказувалося викорінювати із життя насельників монастирів. У випадку порушення хоча б одного із них Онуфрій Братковський рекомендував настоятелям монастирів накладати на монахів-порушників епітимії (покарання). На ігуменів монастирів покладался обов'язок викорінювати погані звички, які світські особи, вступаючи до чернецтва, приносили із собою до монастиря, та розвивати добрі справи. Зокрема, наголошувалося на виконанні пунктів реформаційних декретів, які уклалися під час візитації монастирів [7, 32]. Рекомендувалося призначати покути для монахів за вчинені ними порушення монастирського уставу доти, доки не виправлять свою поведінку. При наступному порушенні покута ставала вже складнішою [1, 43].

За урядування Онуфрія Братковського продовжено укладення провінційного архіву в Почаєві. З цією метою у циркулярних листах повідомлялося про необхідність укладення інвентарних описів із історичними довідками про кожен із монастирів Святопокровської провінції. Окрім цього, протоігумен домагався укладення докладного реєстру фінансово-майнової документації, зокрема облігацій, які перебували у користуванні адміністрації монастирів [1, 47]. Ці відомості мали узагальнюватися та подаватися до Риму, оскільки Василіанський Чин перебував у прямому юрисдикційному підпорядкуванні Папи Римського. Також докладний опис монастирських землеволодінь та привілеїв, підтверджений відповідними документами, був невідкладною вимогою часу, оскільки прихід нової австрійської адміністрації потребував захисту прав і вольностей. Австрійські імператори, проводячи релігійні реформи, зменшували чисельність монастирів, а їхнє майно передавали до релігійного фонду [8, 25]. У таких умовах постала необхідність приведення до відповідного порядку фундаційної та фінансово-майнової документації, що слугувала запорукою для подальшого функціонування обителі. Провінційне управління нагадувало настоятелям обителі про необхідність своєчасної сплати податків до державної скарбниці із отриманих прибутків від ведення монастирського господарства та пожертв паломників [1, 48].

Для інтелектуального та духовного піднесення монахів рекомендувалося дбати про щорічне поповнення книжкових фондів монастирських бібліотек. На ігуменів обителів покладался обов'язок знаходити кошти на придбання духовної літератури та піклуватися про належну підготовку сповідників, проповідників і парохів. Підготовлені кадри мали екзаменувати протоігумен та протоконсультори Провінційної Управи, а місцевий настоятель був позбавлений цього обов'язку [I, 49].

Про демократичний стиль управління монастирями свідчить той факт, що протоігумен пропонував настоятелям присилати до Почаєва свої пропозиції щодо внесення змін та поправок до правил та Конституції Чину напередодні скликання Генеральної Капітули [I, 50].

Висновки. Запровадження практики регулярного написання протоігуменом циркулярних листів до настоятелів монастирів Святопокровської провінції було зумовлено необхідністю піднесення духовного рівня василіанського чернецтва. У розглянутих листах, структурованих по пунктах, чітко визначалися основні шляхи духовного вдосконалення монахів та збереження у належному стані матеріального забезпечення обителів в умовах постійної загрози їх ліквідації та закриття із боку австрійської влади. Зі змісту листів помітно, що протоігумен старанно піклувався про збереження аскетичних основ укладу життя монахів та відповідно заохочував бути не байдужими в цьому напрямі ігуменів монастирів.

Перспективи дослідження вбачаються передусім у віднайденні, опрацюванні циркулярних листів інших протоігуменів провінції з метою проведення порівняльних досліджень та підготовки до видання спеціальної археографічної збірки епістолярної документації, які значною мірою доповнять наші знання з історії та культури Василіанського Чину.

ДОКУМЕНТ

**29 червня 1774 р., Унівський монастир –
Циркулярний лист протоігумена Онуфрія Братковського
к. 44 //
Onufry Bratkowski Z[akonu] Ś[więtego] Bazylego W[ielkiego],
Archimandryta Unijowski,
Prowincyi pod tytułem Opieki Najś[więtsza] Maryi Panny,
Prowincyał**

Przewielebnym, wielebnym w Chrystusie Ojcom i Braci, mianowicie monasterów do władzy naszej należących przełożonym pokoj w Panu.

W przeszłorocznym cyrkularnym liście dnia 30 miesiąca lipca w Krechowie datowanym, i po wszystkich klasztorach z obowiązkiem, aby w akta miejscowe wpisany był, rozesłanym oznajmienia, i zalecenia nasze, tudzież w katalogu po tym drukowanym pod datą w obiatym stoku dnia 25 miesiąca listopada przydane we czterech punktach ostrzeżenia na wielu miejscach od wielu osob czyli przez lekkie ważenia, co kary godno, czyli przez zapomnienie, co nagany nie ujdzie, nie były, ani są, jak należało zachowane. Co acz nas do czułości dozoru i postrzegania wszystkiego z urzędu obowiązanych nie po mału obchodzi, w nadzieję jednakże napomnienie wtym na pismie to wskura, co urzędowe pisanie nie wymogło, nie wytykając jeszcze winnych, bo każdy spodziewamy się po powtornym uważnym rzeczy zaleconych przeczytaniu postruże czego nie wykonał, i zaniedbanie, by wytknienia kary i nagany uszedł poprawi. Przed się wzięliśmy w Panu podobnym niniejszym cyrkularnym listem toż samo lepominalnie przypomnieć, i nowe potrzebne uwiadomienia ogłosić i zalecić, jako zadosyc czyniac obowiązkwowi urzędu, wezwawszy imie Boga, wszystkim przewielebnościom, wielebnościom waszym przypominamy i nakazujemy:

1-mo. Aby ostrzeżenia i zalecenia nasze przeszłoroczne uważnie wszystkim i w każdym klasztorze nowo znowu przeczytane były, i co gdzie nie wykonanego postreczono będzie, aby się wykonywać zaczęto, i nie zawodnie jak rzecz jaka wyciąga wykonywało. Zwłaszcza co do poprawy lat życia, i od professyi rezydentow miejsc co do examinów i judyciow uczących się które w akta kościelne wpisywane bydź mają

et c[etera]. Co do ułożenia inwentarzew na naznaczone miejsce. Co do obligow prowincyi ile koniecznych i wcale nie uciążliwych. Że każdy kapłan Mszy Ś[więci] dwie, każdy brat profess jeden molebień, jeden akafist do Najsw[iętszą] Maryi Panny odczytać co miesiąc, każdy zaś monaster raz na rok w miesiącu wrzesniu jedną Mszę Ś[więtą] spiewana, jeden parastas na intencyą prowincyi odspiewać obowiązany et c[etera], jako wprzeszłorocznych zaleceniach.

2-do. Mianowicie klasztor w kordonie Państw Nayjasniejszej Cesarzowej Jej M[ośc]i Królowej Węgierskiej Pani miłościwej zostające uwiadomiamy że jakobyto nakazane opisanie prowentow z funduszow i possessyi gruntowych miejsc, tak ma być wkrótce nakazane pokazanie praw do wszystkiego tego co w gruntowej ukogo dzierżawie iest lub być powinno. Z tej więc okoliczności ma każdy klasztor zajętego kordonu (my jednak zprzyczyn nam wiadomych toż samo wszystkim nakazujemy) autentyczne praw swoich funduszowych, i do possessyi gruntów granic ściągających się dokumentów wpogotowie mieć na rąk dwie dla ubezpieczenia oryginałów z xiąg grodzkich lub metryk koronnych ekstraktowane, na jedną rękę do pokazania w czasie jak i do kąd zajdzic rekwizycya, na drugą zaś dla ułożenia onych fine ubezpieczenia miejsc w dalsze czasy in archivio provinciae. Zapisow zaś summ obligacyinyh, które nie są oryginalną fundacyą, ale po fundacyi nastąpiły acz ad archivium provinciae ekstraktami komportowane być mają z każdego klasztoru tak polskiego jako i austryackiego kordonów jako jednak nienależało w tabellę prowentow wciągać i który klasztor wciągnął staranie mieć ma dla uniknienia różnej akcyi zapłaty. Aby omyłka wpodaniu tabelli tej per respectum directorium poznana i w gubernium objaśniona była, tak nie miarkujemy aby pokazania onych rekwirovano.

k. 45 //

3-tio. Uwiadomiamy klasztorzy zwłaszcza w dyecezyach Lwowskiej, Halickiej i Kamienieckiej, tudzież w Archydyecezyi Metropolij Kijowskiej zostające (co winnych tym bardziej rozumieć się powinno) ze Jasnie Wielmożny tych dyecezyi biskup koadjutor oraz i Administrator Apostolski Metropolii Kijowskiej z pieczołowitości pasterskiej o zbawienie dusz wiernych Chrystusowych pozwolit nam mocy do approbowania spowiednikow po klasztorach które służyć ma do dnia 8 maja 1775 roku, a spodziewamy się że i dalej znowu przedłużona na rok będzie laskawie udzielając władzy (którą my na superiorow

miejscowych zlewamy obowiązując każdego aby mocą nam pozwołą mieszkańcow kapłanow zdolnych przez domowy examen upatrzonych approbowali) do absolwowania od wszelkich grzechów, nawet tych które zrodzaju swiego biskupom bywają rezerwowane jednych tylko excypował sobie paroch ad zakonnikow obowiązując ich aby osobiscie o approbatę w jego konsystorzu lub pobliskich officialów starali się. Pisanie metryk, chowanie świętych olejow et c[etera], pod dyecezną oddawali wizytę oczym gdy uwiadomiamy zdało się nam w Panu zalecić i zalecamy, aby w tej mierze pasterskiemu rozrządzeniu bez najmniejszego sprzeciwienia się klasztory nasze w pomienionych dyecezyach parochyę trzymające dosyć czynili, dla czego za parochów po takowych klasztorach że łatwiej wyjechać mogą dla otrzymania approbaty samych superiorow wyznaczamy i stanowimy, obowiązując każdego i wszystkich aby o approbatę potrzebną gdzie sprawa należy staranność mieli. Metryk chrzestnych, ślubnych, paschalną spowiedź odprawujących i zmarłych parochyan sami stylem i zwyczajem parochom przepisany zapisywali. Za pomocnikow zaś w słuchaniu spowiedzi, w administrowaniu innych świętych sakramentów, będą mieć zakonnikow rezydentow kapłanow, których za poprzedzającym examinem za zdolnych osądzą i w mocy nam pozwolonej i jim udzielonej do słuchania spowiedzi approbować będą.

4-to. Przypominamy zalecenia konsulty w aktach klasztoru znajdujące się mianowicie Biesiadzkiej 1764 anni względem nieodwłocznego odsyłania dysponowanych zakonników na miejsca im wyznaczone względem pisywania listów, udawania się za swieckimi z prośbą o protekcyą. Zwyczajaniem sekretow zakonnych et c[etera] pod rygorem kar na wykroczych ustanowionych.

5-to. Ponawiamy zalecenia dekretow reformacyinych w czasie wizyt na piśmie w przeszłym i terazniejszym turnie zostawionych zalecamy staranności o dobro pospolite miejsc, o promocyą zakazanych fabryk, o potrzebne i coroczne przykupienie xiąg do bibliotek.

6-to. Aby bez swiadcstw na piśmie, i oznaczenia umiarkowanego czasu powrotu zakonników w drogę żadną nie wysyłać, bez obedyencyi lub swiadcstwa jeżdzących, jako zbiegow przytrzymywać, do ołtaria nie przypuszczać aż wywod dadzą. Ime X[iądzu] Superiorowie zaś jeżdżący za interessami wpogotowiu mieć mają z sobą zawsze list obedencyalny z wytkniętą na nim installacyą by im swiadcstwem i plenipotencyą w interessach był.

к. 46 //

7-mo. Ponawiamy i zalecamy Reguły i Konstytucye czytające się zalecają i zapomysłność interessow prowincyi rekomendowane w roku przeszłym do Najświętszej Maryi Panny nabożeństwo, przydając do tego, aby co dzień pod czas wizytacyi S[ancti] S[acrament]i spiewany był ten hymn «Скоро предзари» et c[etera]. List ten i w nim upomnienia, oznajmienia i zalecenia aby regularnie i przed miesiącem sierpniem wszystkie klasztory prowincyi naszej obszedł po wpisaniu go w każdym klasztorze do księgi aktów, i ogłoszeniu w refektarzu zgromadzeniu odsyłany ma bydź kursoryą do klasztorow z boku pieczęci wyznaczonych zwyczajem w każdym dnia którego przysłany i odesłany do Poczajowa. In quorum omnium fide[m] et c[etera]. Dano w monasterze Uniowskim Dnia 29 Junia 1774 roku.

Onufry Bratkowski Zak[onu] Ś[więtego] B[azylego] W[ielkiego], Archymandryta Unioviene, Provinciał, m[anu] p[ro]p[ria].

Anastasius Piotrowski O[rdo] S[ancti] B[asilii] M[agni], Secretarius, m[anu] p[ro]p[ria].

[Biblioteka Jagiellońska w Krakowie. – Rkps. 4502 Rękopis klasztorny XX Bazylianów Humańskich. – k. 44 – 46].

Джерела та література

I. Стецик Ю. Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 рр. / Ю. Стецик. – Жовква : Місіонер, 2016. – 232 с.

II. Стецик Ю. Реформаційний декрет протоігумена Інокентія Матковського (02.07.1781 р.) як джерело до вивчення чернецтва Уманського василіанського монастиря / Ю. Стецик // Емінак : науковий щоквартальник. – 2016. – № 3 (13) (липень – вересень). – Т. I. – С. 32 – 38.

III. Biblioteka Jagiellońska w Krakowie. – Rkps. 4502 Rękopis klasztorny XX Bazylianów Humańskich. – К. 38 – 39, 40 – 43, 44 – 46, 47 – 57.

IV. Cathalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 a Mense Septembri ad Septembrem 1774 Anni. – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien : O.S.B.M. Anno Domini, 1773.

V. Cathalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Annum 1776. – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien : O.S.B.M. Anno Domini, 1775.

VI. Welykyj A., Pidrutchnyj P. *Litterae Basilianorum in Terris Ucrainae et Bielarussiae (1601 – 1760) / A. Welykyj, P. Pidrutchnyj // Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III. – Vol. I – II. – Romae : PP. Basiliani, 1979.*

1. Ваврик М. (ЧСВВ). Нарис розвитку і стану Василянського Чину XVII – XX ст. Топографічно-статистична розвідка / М. Ваврик // Записки Чину Св. Василя Великого. – Серія II. – Секція I. – Праці. Т. 10. – Рим : В-во отців-василян, 1979. – 180 с.

2. Мицько І. Святоуспенська Лавра в Уневі (кінець XIII – XX ст.) / І. Мицько. – Львів : «Свічадо», 1998. – С. 203 – 204.

3. Патрило І. (ЧСВВ). Нарис розвитку Василян 1743 – 1889 рр. / І. Патрило // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. 48. – Рим : В-во отців-василян, 1992. – С. 160 – 210.

4. Стецик Ю. Із життя ченців Лішнянського монастиря за даними книги «Актів» Лішнянського, Летнянського та Дерезицького монастирів (друга половина XVIII ст.) / Ю. Стецик // Історія релігій в Україні. Праці XII Міжнарод. наук. конференції. – Львів : Логос, 2002. – Кн. I. – С. 344 – 349.

5. Стецик Ю. Василянське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) : словник біограм / Ю. Стецик. – Жовква : Місіонер, 2015. – 312 с.

6. Chotkowski W. *Redukcje monasterów Bazylijskich w Galicji / W. Chotkowski. – Kraków, 1922. – 150 s.*

7. Lorens B. *Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780 / B. Lorens. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – 560 s.*

8. Skruteń J. *Bratkowski Jerzy Onufry, h. Świnka (1722 – 1790) / J. Skruteń // Polski Słownik Biograficzny. – Kraków, 1936. – Т. II. – С. 414 – 415.*

9. Szegda M. *Bratkowski Jerzy Onufry (ok. 1722 – 1790) / M. Szegda // Encyklopedia Katolicka. – Lublin, 1976. – Т. 2. – С. 1045 – 1046.*

References

I. Stetsyk Yu. *Vizytatsii vasylianskykh monastyriv Peremyshl'skoi yeparkhii 1747 – 1767 rr. / Yu. Stetsyk. – Zhovkva : Misioner, 2016. – 232 s.*

II. Stetsyk Yu. *Reformatsiyni dekret protoihumena Inokentiiia Matkovskoho (02.07.1781 r.) yak dzherelo do vyvchennia chernetstva Umanskoho vasylianskoho monastyria / Yu. Stetsyk // Eminak : naukovyi shchokvar'talnyk. – 2016. – № 3 (13) (lypen – veresen). – Т. I. – С. 32 – 38.*

III. *Biblioteka Jagiellońska w Krakowie. – Rkps. 4502 Rękopis klasztorny XX Bazylianów Humańskich. – К. 38 – 39, 40 – 43, 44 – 46, 47 – 57.*

IV. *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis*

Patribus et Fratibus ex Anno 1773 a Mense Septembri ad Septembrem 1774 Anni. – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien : O.S.B.M. Anno Domini, 1773.

V. Cathalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratibus ex Anno 1775 in Annum 1776. – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien : O.S.B.M. Anno Domini, 1775.

VI. Welykyj A., Pidrutchnyj P. Litterae Basilianorum in Terris Ucrainae et Bielarusjae (1601 – 1760) / A. Welykyj, P. Pidrutchnyj // *Analecta OSBM.* – Series II. – Sectio III. – Vol. I – II. – Romae : PP. Basiliani, 1979.

1. Vavryk M. (ChSVV). Narys rozvytku i stanu Vasyliianskoho Chynu XVII – XX st. Topohrafichno-statystychna rozvidka / M. Vavryk // *Zapysky Chynu Sv. Vasyliia Velykoho.* – Seriiia II. – Sektsiia I. – Pratsi. T. 10. – Rym : V-vo ottshiv-vasyliian, 1979. – 180 s.

2. Mytsko I. Sviatouspenska Lavra v Unevi (kinets XIII – XX st.) / I. Mytsko. – Lviv : «Svichado», 1998. – S. 203 – 204.

3. Patrylo I. (ChSVV). Narys rozvytku Vasyliian 1743 – 1889 rr. / I. Patrylo // *Zapysky ChSVV.* – Seriiia II. – Sektsiia I. – T.48. – Rym : V-vo ottshiv-vasyliian, 1992. – S. 160 – 210.

4. Stetsyk Yu. Iz zhyttia chentsiv Lishnianskoho monastyria za danymy knyhy «Aktiv» Lishnianskoho, Letnianskoho ta Derezhyskoho monastyriv (druha polovyna XVIII st.) / Yu. Stetsyk // *Istoriia religii v Ukraini.* Pratsi XII Mizhnarod. nauk. konferentsii. – Lviv : Lohos, 2002. – Kn. I. – S. 344 – 349.

5. Stetsyk Yu. Vasylianske chernetstvo Peremyslshkoi ieparhii (druha polovyna XVIII st.) : slovnyk biohram / Yu. Stetsyk. – Zhovkva : Misioner, 2015. – 312 s.

6. Chotkowski W. Redukcje monasterów Bazylijańskich w Galicji / W. Chotkowski. – Kraków, 1922. – 150 s.

7. Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780 / B. Lorens. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – 560 s.

8. Skruteń J. Bratkowski Jerzy Onufry, h. Świnka (1722 – 1790) / J. Skruteń // *Polski Słownik Biograficzny.* – Kraków, 1936. – T. II. – S. 414 – 415.

9. Szegda M. Bratkowski Jerzy Onufry (ok. 1722 – 1790) / M. Szegda // *Encyklopedia Katolicka.* – Lublin, 1976. – T. 2. – S. 1045 – 1046.

Стецьк Юрій. Циркулярные письма протоігумена Онуфрія Братковського как источник регламентации жизни монашества (1772 – 1775 годы). Рассмотрены археографические публикации переписки василиан. Сделан историографический обзор исследования личности Онуфрія Братковського. Обобщены

биографические сведения о жизненном пути к духовному призванию от послушника до протоигумена. Представлена источниковедческая характеристика циркулярных писем. Проведено аналитическую критику источников: время, место, авторство написания писем. Очерчены цели и задачи распространения эпистолярной документации провинциальным управлением. Определены основные проблемные вопросы, которые отражены в официальном деловодстве протоигумена.

Ключевые слова: циркулярное письмо, протоигумен, Святопокровская провинция, монах, обеты, епитимия.

Stetsyk Yuriy. The circular letters of the protohegumen Onuphrius Bratkovsky as a source of monastic rules (1772 – 1775).

The archeographical publications of the Basilian correspondence are reviewed. The historiographical review of Onuphrius Bratkovsky's personality research is presented. The biographical informations about his life and spiritual calling from a novice to the protohegumen are compiled. The source characteristics of circular letters are presented. The sources have been subjected to analytical criticism (time, place, authorship of the letters). The purpose and objectives of epistolary documentation being circulated by the provincial administration are outlined. The main problems, which are reflected in the official papers of protohegumen, are defined.

Key words: circular letter, protohegumen, Saint Intercession Province, monk, vows, penance.